

PART - I : Child Development and Pedagogy

1. তলৰ কোনটোৰ বাবে ফলপ্ৰসূ শিক্ষাদান হয় ?
- (A) শিক্ষকৰ সাধুতা আৰু কৰ্তব্যনিষ্ঠা (B) শিক্ষকৰ বিষয়বস্তুৰ জ্ঞান
- (C) শিক্ষাদানত শিক্ষকৰ নিয়মানুবৰ্তিতা (D) শিক্ষকৰ দ্বাৰা উদ্দেশ্যভিত্তিক পাঠদান
1. নীচৰ কোনটোৰ দ্বাৰা ফলপ্ৰসূ শিক্ষাদান হয় ?
- (A) শিক্ষকৰ সাধুতা আৰু কৰ্তব্যনিষ্ঠা (B) শিক্ষকৰ বিষয়বস্তুৰ জ্ঞান
- (C) শিক্ষাদানে শিক্ষকৰ নিয়মানুবৰ্তিতা (D) শিক্ষকৰ দ্বাৰা উদ্দেশ্যভিত্তিক পাঠদান
1. गोहोम गोनां फोरोंनाया जाबाय मोनसे -
- (A) फोरोंगिरिनि साधुथि आरो खामानियाव नांथाबनाय
- (B) फोरोंगिरिनि आयदानी सायाव गियाय
- (C) फोरोंनायाव फोरोंगिरिया खान्थि गोनां जानाय
- (D) थांखि गोनां फोरोंगिरिनि फोरोंनाय
1. निम्नलिखित में से कौन-सा साफल्यमंडित शिक्षादान है ?
- (A) शिक्षकों की साधुता और कर्तव्यनिष्ठा। (B) शिक्षकों को विषयवस्तु का ज्ञान।
- (C) शिक्षादान में शिक्षकों का सुव्यवस्थित होना। (D) शिक्षकों के द्वारा उद्देश्यधर्मी पाठदान करना।
1. Effective Teaching is a result of :
- (A) Teacher's honesty and commitment (B) Teacher's knowledge on content
- (C) Teacher's regularity in teaching (D) Objective based teaching by teachers
-
2. তলত দিয়া কোনবোৰ গঠনমূলক মূল্যায়নৰ বৈশিষ্ট্য ?
- (a) ই নিদানমূলক আৰু প্ৰতিকারমূলক। (b) ই ফলপ্ৰসূ দৃষ্টীকৰণৰ সুবিধা দিয়ে।
- (c) ই এক প্ৰকাৰৰ উৎপাদ মূল্যায়ন। (d) ই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ অংশগ্ৰহণৰ সুযোগ প্ৰদান কৰে।
- শুদ্ধ বিকল্পটো বাচি উলিওৱা :
- (A) কেৱল (a), (b) আৰু (d) (B) কেৱল (c) আৰু (d)
- (C) কেৱল (c) (D) কেৱল (a), (c) আৰু (d)
2. নীচৰ দেওয়া কোনগুলি গঠনমূলক মূল্যায়নের বৈশিষ্ট্য ?
- (a) ইহা নিদানমূলক এবং প্ৰতিকারমূলক। (b) ইহা ফলপ্ৰসূ দৃষ্টীকৰণৰ সুবিধা দেয়।
- (c) ইহা এক প্ৰকাৰৰ উৎপাদন মূল্যায়ন। (d) ইহা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ অংশগ্ৰহণৰ সুযোগ প্ৰদান কৰে।
- শুদ্ধ উত্তৰটি লেখ।
- (A) কেবল (a), (b) এবং (d) (B) কেবল (c) এবং (d)
- (C) কেবল (c) (D) কেবল (a), (c) এবং (d)

2. गाहायनि बबे formative evaluation नि अखुथाइफोर –

- (a) It is diagnostic and remedial (b) It gives provision of effective feedback
(c) It is a type of product evaluation (d) It gives opportunity of student's participation

थार फिनखौ सायख' –

- (A) (a), (b) आरो (d) आल' (B) (c) आरो (d) आल'
(C) (c) आल' (D) (a), (c) आरो (d) आल'

2. निम्नलिखित कौन-सा गठनमूलक मूल्यांकन का वैशिष्ट्य है ?

- (a) यह निदानमूलक और प्रतिकारमूलक है। (b) इससे परिणामसूचक दृढीकरण सुविधा देता है।
(c) यह एक प्रकार का उत्पाद मूल्यांकन है। (d) इससे छात्र-छात्राओं को अंशग्रहण के लिए सुविधा प्रदान करता है।

शुद्ध विकल्प को चुनिए :

- (A) केवल (a), (b) और (d) (B) केवल (c) और (d)
(C) केवल (c) (D) केवल (a), (c) और (d)

2. Which of the following is/are the characteristics of formative evaluation ?

- (a) It is diagnostic and remedial (b) It gives provision of effective feedback
(c) It is a type of product evaluation (d) It gives opportunity of students' participation

Choose the correct option :

- (A) (a), (b) and (d) only (B) (c) and (d) only
(C) (c) only (D) (a), (c) and (d) only

3. তলৰ কোনজন ব্যক্তিয়ে সৃজনীশীলতাৰ পৰিমাপনৰ বাবে সৃজনীশীলতাৰ উপাদানসমূহৰ পৰিমাপনৰ ওপৰত প্ৰথমে গুৰুত্ব দিছিল ?

- (A) মেকনেইল (B) টৰেন্স (C) থাৰ্ষ্টন (D) কেন্‌ট

3. নীচের কোন ব্যক্তি সৃজনশীলতার পরিমাপের জন্য সৃজনশীলতার উপাদানসমূহের পরিমাপের উপরে প্ৰথম গুৰুত্ব দিয়েছিলেন ?

- (A) মেকনেইল (B) টৰেন্স (C) থাৰ্ষ্টন (D) কেন্‌ট

3. गाहायनि सोर सुबुडा सोरजिलुनि बिबांनि थाखाय सोरजिलुनि गुदि मुवाफोरनि बिबां सुनायनि सायाव गिबियै गोनांथि होदोमोन –

- (A) McNeil (B) Torence (C) Thurston (D) Kent

3. निम्नलिखित कौन व्यक्ति ने सृजनात्मकता (Creativity) का परिमाण के लिए सृजनात्मकता के उपादान समूह के परिमाण पर सर्वप्रथम महत्त्व प्रदान किया था ?

- (A) मेकनेइल (B) टोरेन्स (C) थार्स्टोन (D) केन्ट

3. Who was the first person to emphasise that creativity should be measured by measuring its elements ?

- (A) McNeil (B) Torence (C) Thurston (D) Kent

4. সামগ্ৰীক অৰ্থত, ব্যতিক্ৰমী শিশু মানে :
- (A) মানসিকভাৱে অসামৰ্থবান শিশু (B) নিম্ন বুদ্ধিমত্তাৰ শিশু
(C) অপসমায়োজৰ সমস্যা থকা শিশু (D) প্ৰতিভাবান, বুদ্ধিমান, অনগ্ৰসৰ, মানসিকভাৱে বাধাগ্ৰস্থ শিশু
4. সামগ্ৰিক অৰ্থে ব্যতিক্ৰমী শিশু মানে :
- (A) মানসিকভাৱে অসামৰ্থবান শিশু
(B) নিম্ন বুদ্ধিমত্তাযুক্ত শিশু
(C) সামঞ্জস্যহীনতা (maladjustment) বা অসুস্থতাৰ সমস্যা থকা শিশু
(D) প্ৰতিভাবান, বুদ্ধিমান, অনগ্ৰসৰ, মানসিকভাৱে বাধাগ্ৰস্থ শিশু
4. সৌৰবিথিভাৱি ঔঁথিয়াব জৰুখা খুদিয়া যাৰা -
- (A) মেলেমাৰি হামোন্থায গৈয়ি খুদিয়া
(B) গাহায় থাখোনি সোলো গোনাং খুদিয়া
(C) গোৰোবহোনো হায়ি জেনা গোনাং খুদিয়া
(D) হামোন্থায গোনাং, সোলো গোনাং, উনজানায়, মেলেমাৰি গোহোম গৈয়ি খুদিয়া
4. সামগ্ৰিক অৰ্থ মেন্, ব্যতিক্ৰমী শিশু কা সাধন :
- (A) মানসিক ৰূপ সে অসামৰ্থবান শিশু (B) নিম্ন বুদ্ধিমান শিশু
(C) অব্যবস্থা সমস্যা হোনে বালা শিশু (D) প্ৰতিভাবান, বুদ্ধিমান, পিছভেঁ, মানসিক ৰূপ সে বাধাগ্ৰস্ত শিশু
4. In inclusive term, exceptional children means :
- (A) the children with mental disabilities
(B) the children with low IQ
(C) the children with maladjustment problem
(D) the gifted, intelligent, backward, mentally retarded childrens
-
5. তলত দিয়া কোনটো/কোনবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সাফল্য অভিৰোচনৰ মূল উপাদান ?
- (A) ঘৰৰ পৰিবেশ, বিদ্যালয়ৰ পৰিবেশ।
(B) কেৱল ঘৰৰ পৰিবেশ।
(C) ঘৰৰ পৰিবেশ, বিদ্যালয়ৰ পৰিবেশ আৰু সামাজিক পৰিবেশ।
(D) কেৱল বিদ্যালয়ৰ পৰিবেশ।
5. নীচৰ দেওয়া কোনগুলি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সাফল্য অৰ্জনেৰ প্ৰধান উপাদান ?
- (A) বাড়িৰ পৰিবেশ ও বিদ্যালয়ৰ পৰিবেশ
(B) শুধু বাড়িৰ পৰিবেশ
(C) বাড়িৰ পৰিবেশ, বিদ্যালয়ৰ পৰিবেশ ও সামাজিক পৰিবেশ
(D) শুধু বিদ্যালয়ৰ পৰিবেশ

5. फरायसाफोरनि achievement motivation नि थाखय गाहायनि बबे गुदिमुवाफोरा गोनां -
- (A) नखरारि आबहावा आरो फरायसालि आबहावा
(B) नखरारि आबहावाल'
(C) नखरारि आबहावा, फरायसालि आबहावा आरो समाजारि आबहावा
(D) फरायसालि आबहावाल'
5. निम्नलिखित कौन-सा/किन उपादान छात्र/छात्राओं के सफलता का अभिप्रेरण का मूल उपादान है ?
- (A) घर का परिवेश, विद्यालय का परिवेश।
(B) मात्र घर का परिवेश।
(C) घर का परिवेश, विद्यालय का परिवेश और सामाजिक परिवेश।
(D) मात्र विद्यालय का परिवेश।
5. Which of the following is/are important elements of achievement motivation of students ?
- (A) Home environment and School environment
(B) Home environment only
(C) Home environment, School environment and Social environment
(D) School environment only

6. শিশুৰ মাজত সৃজনীশীলতাৰ বিকাশৰ কৌশলসমূহে অন্তৰ্গত কৰে :
- (A) ধাৰণাৰ উপস্থাপন (B) সমস্যাৰ সমাধান
(C) দলীয় আলোচনা (D) উপৰোক্ত সকলো
6. শিশুৰ মध्ये সৃজনশীলতাৰ বিকাশৰ কৌশলসমূহে অন্তৰ্গত কৰে :
- (A) ধাৰণাৰ উপস্থাপন (B) সমস্যাৰ সমাধান
(C) দলীয় আলোচনা (D) উপৰেৰ সবগুলি
6. खुदियाफोरनि गेजेराव सोरजिलु जौगाखांनायनि सिनि आदबफोराव थाफायो :
- (A) सान्दांथि दिन्थिफुंनाय (B) जेंना बोस्त्रांनाय
(C) हान्जा सावरायनाय (D) गोजौनि गासैबो
6. शिशु के बीच सृजनात्मकता (Creativity) का विकास का कौशल समूह को अन्तर्गत करते हैं :
- (A) धारणा का उपस्थापन (B) समस्या का समाधान
(C) सामूहिक आलोचना (Group discussion) (D) उपर्युक्त सभी
6. Techniques for fostering creativity in children include :
- (A) Concept presentation (B) Problem solving
(C) Group discussion (D) All of the above

7. তলৰ কোনটো অভিৰোচন প্ৰক্ৰিয়াৰ অংশ নহয় ?
 (A) প্ৰয়োজন (B) প্ৰেৰণা (C) প্ৰৰোচক (D) বংশগতি
7. নীচৰ কোনটি অনুপ্ৰেৰণা প্ৰক্ৰিয়াৰ অংশ নহয় ?
 (A) প্ৰয়োজন (B) প্ৰেৰণা (C) প্ৰৰোচক (D) বংশগতি
7. গাহায়নি বৰে মোনসেয়া গোসো দুংখাংহোনায মাঝখান্দি (motivation process) নি মোনসে বাহাগো নডা -
 (A) Need (B) Drives (C) Incentives (D) Heredity
7. निम्नलिखित कौन-सा अभिप्रेरण प्रक्रिया का अंश नहीं है ?
 (A) प्रयोजन (B) प्रेरणा (C) प्रोचक (D) वंशगति
7. Which of the following is **not** a part of motivation process ?
 (A) Need (B) Drives (C) Incentives (D) Heredity

8. বুদ্ধাংশ নিৰ্ণয়ৰ শুদ্ধ পদ্ধতিটো হ'ল :

(A) $IQ = \frac{\text{মানসিক বয়স}}{\text{কালক্রমিক বয়স}}$ (B) $IQ = \frac{\text{মানসিক বয়স}}{\text{কালক্রমিক বয়স}} \times 100$
 (C) $IQ = \frac{\text{কালক্রমিক বয়স}}{\text{মানসিক বয়স}} \times 100$ (D) $IQ = \frac{\text{কালক্রমিক বয়স}}{\text{মানসিক বয়স}}$

8. बुद्ध्यांश निर्णयের শুদ্ধ পদ্ধতিটি হল :

(A) $IQ = \frac{\text{মানসিক বয়স}}{\text{কালক্রমিক বয়স}}$ (B) $IQ = \frac{\text{মানসিক বয়স}}{\text{কালক্রমিক বয়স}} \times 100$
 (C) $IQ = \frac{\text{কালক্রমিক বয়স}}{\text{মানসিক বয়স}} \times 100$ (D) $IQ = \frac{\text{কালক্রমিক বয়স}}{\text{মানসিক বয়স}}$

8. Intelligence Quotient (IQ) दिहनायनि थार आदबा जाबाय -

(A) $IQ = \frac{\text{Mental age}}{\text{Chronological age}}$ (B) $IQ = \frac{\text{Mental age}}{\text{Chronological age}} \times 100$
 (C) $IQ = \frac{\text{Chronological age}}{\text{Mental age}} \times 100$ (D) $IQ = \frac{\text{Chronological age}}{\text{Mental age}}$

8. बौद्धिक स्तर निर्णय का शुद्ध पद्धति है :

(A) $IQ = \frac{\text{मानसिक उम्र}}{\text{कालक्रमिक उम्र}}$

(B) $IQ = \frac{\text{मानसिक उम्र}}{\text{कालक्रमिक उम्र}} \times 100$

(C) $IQ = \frac{\text{कालक्रमिक उम्र}}{\text{मानसिक उम्र}} \times 100$

(D) $IQ = \frac{\text{कालक्रमिक उम्र}}{\text{मानसिक उम्र}}$

8. The correct method of calculating Intelligence Quotient (IQ) is :

(A) $IQ = \frac{\text{Mental age}}{\text{Chronological age}}$

(B) $IQ = \frac{\text{Mental age}}{\text{Chronological age}} \times 100$

(C) $IQ = \frac{\text{Chronological age}}{\text{Mental age}} \times 100$

(D) $IQ = \frac{\text{Chronological age}}{\text{Mental age}}$

9. ধীৰগতিৰ শিকাৰুৰ শ্ৰেণীকোঠাত, বিমূৰ্ত ধাৰণাবোৰ মূৰ্ত কৰিবলৈ, শিক্ষকৰ বাবে আটাইতকৈ ভাল পদ্ধতিটো হ'ল :

(A) বক্তৃতা পদ্ধতি

(B) আলোচনা পদ্ধতি

(C) গৃহকৰ্ম পদ্ধতি

(D) প্ৰদৰ্শন পদ্ধতি

9. ধীৰগতিৰ শিক্ষাৰ্থীৰ শ্ৰেণীকক্ষে, বিমূৰ্ত ধাৰণাগুলো মূৰ্ত করার জন্য, শিক্ষকের জন্য সবথেকে ভাল পদ্ধতিটি হল :

(A) বক্তৃতা পদ্ধতি

(B) আলোচনা পদ্ধতি

(C) গৃহকৰ্ম পদ্ধতি

(D) প্ৰদৰ্শন পদ্ধতি

9. Abstract সান্দাংখিৰা concrete মহাৰাৱ হোৱা লাসৈ সোলোঁগ্ৰা থাখো খথায়াব সাসে ফোৰোঁগিৰিনি সাবসিন আদৰানো জাৰায় -

(A) Lecture method (বিবুঁথি আদৰ)

(B) Discussion method (সাৱৰায় আদৰ)

(C) Home Assignment method (ননি হাৰা হোনাৰ আদৰ)

(D) Demonstration method (দিন্খিফুঁ আদৰ)

9. धीर गति का छात्र को श्रेणी कक्षा में, विमूर्त धारणाओं को मूर्त करने के लिए, शिक्षकों के लिए सबसे अधिक उत्तम पद्धति है :

(A) व्याख्यान पद्धति

(B) আলোচনা পদ্ধতি

(C) गृहकर्म पद्धति

(D) প্ৰদৰ্শন পদ্ধতি

9. To concretise the abstract concepts in a slow learners' classroom the best method for a teacher is :

(A) Lecture method

(B) Discussion method

(C) Home Assignment method

(D) Demonstration method

10. শিক্ষক হিচাপে, অপরাধপ্ৰবণ শিশুসকলক অভিৰোচনৰ বাবে তলত দিয়াবোৰৰ কোনটো আটাইতকৈ ভাল উপায় ?
- (A) বিদ্যালয়ত খেলাধুলাৰ বাবে পৰ্যাপ্ত সুযোগ প্ৰদান কৰা।
 (B) তেওঁলোকক অত্যধিক স্বাধীনতা প্ৰদান কৰিব লাগে।
 (C) কোনো বিশেষ ব্যৱস্থা নোলোৱাকৈ এৰি দিব লাগে।
 (D) শ্ৰেণীত অত্যধিক বিদ্যায়তনিক হেঁচা দিব লাগে।
10. শিক্ষক হিসাবে অপরাধপ্ৰবণ শিশুদেৱকে উৎসাহ দেওৱাৰ জন্য নিচে দেওয়া কোনটি সবথেকে ভাল উপায় ?
- (A) বিদ্যালয়ে খেলাধুলাৰ জন্য পৰ্যাপ্ত সুযোগ প্ৰদান কৰা।
 (B) তাদেৱকে অত্যধিক স্বাধীনতা প্ৰদান কৰতে হবে।
 (C) কোনো বিশেষ ব্যৱস্থা না নিয়ে ছেড়ে দিতে হবে।
 (D) শ্ৰেণীতে পড়াশুনাৰ বিষয়ে অত্যধিক চাপ দিতে হবে।
10. फोरोगिरि महर्षे दाय खलामनाय खुदियाफोरखौ गोसो दुंखांहोनायनि गाहायनि बबे मोनसेया साबसिन राहा -
- (A) फरायसालियाव गेलेनायनि थोजासे खाबु होनाय
 (B) नांगौनि बारा बिसोरनो उदांसि होनाय
 (C) जेबो जरखा राहा लायालाबा बिसोरखौ एंगार ना होनांगौ
 (D) थाखोआव सोलोंथाइनि फारसे बारा जर होनांगौ
10. शिक्षक के रूप में अपराधप्रवण शिशुओं को अभिप्रेरण के लिए निम्नलिखित कौन-सा सबसे अधिक उत्तम उपाय है ?
- (A) विद्यालय में खेलकूद के लिए पर्याप्त सुविधा प्रदान करना।
 (B) इनको अत्यधिक स्वाधीनता प्रदान करना चाहिए।
 (C) कोई विशेष व्यवस्था नहीं लेकर छोड़ देना चाहिए।
 (D) श्रेणी में अत्यधिक शैक्षिक दबाव डालना चाहिए।
10. As a teacher, which of the following is the best way to motivate delinquent children ?
- (A) Enough opportunity for games and sports should be provided in school
 (B) Excess freedom should be provided to them
 (C) They should be left without any treatment
 (D) Excess academic pressure should be given in the class

11. ‘দৃঢ়ীকৰণৰ ধাৰণা’ তলৰ কোনটো তত্ত্বৰ মূল উপাদান ?
- (A) শিকনৰ অনুবন্ধন তত্ত্ব।
 (B) শিকনৰ কাৰ্যাত্মক অনুবন্ধন তত্ত্ব।
 (C) শিকনৰ সামগ্ৰিকতাবাদ তত্ত্ব।
 (D) শিকনৰ ভুল আৰু প্ৰচেষ্টা তত্ত্ব।
11. “বল প্ৰয়োগ ধাৰণা” (Concept of reinforcement) নীচের কোন তত্ত্বের মূল উপাদান ?
- (A) শিক্ষণের অনুবন্ধন (Classical) তত্ত্ব
 (B) শিক্ষণের কাৰ্যাত্মক অনুবন্ধন তত্ত্ব
 (C) শিক্ষণের সামগ্ৰিকতাবাদ তত্ত্ব
 (D) শিক্ষণের ভুল এবং প্ৰচেষ্টা তত্ত্ব

11. "Concept of reinforcement" आ मोनसे गोनां गुदिमुवा -
(A) Classical conditioning theory of learning नि
(B) Operant conditioning theory of learning नि
(C) Gestalt theory of learning नि
(D) Trial and error theory of learning नि
11. 'सुदृढीकरण की धारणा' निम्नलिखित कौन-सा तत्त्व का मूल उपादान है ?
(A) शिक्षा प्राप्ति का अनुबन्धन तत्त्व (B) शिक्षा प्राप्ति का कार्यात्मक अनुबन्धन तत्त्व
(C) शिक्षा प्राप्ति का सामग्रिकतावाद तत्त्व (D) शिक्षा प्राप्ति की भूल और प्रचेष्टा तत्त्व
11. "Concept of reinforcement" is an important element of :
(A) Classical conditioning theory of learning
(B) Operant conditioning theory of learning
(C) Gestalt theory of learning
(D) Trial and error theory of learning

-
12. शिक्षण प्रकल्प पद्धति शिक्षक भूमिका :
(A) शिक्षार्थीतक सक्रिय (B) समस्या समाधान करेता
(C) बच्चा, दार्शनिक आरु निर्देशक (D) कर्तृत्वमूलक
12. शिक्षण प्रकल्प पद्धति शिक्षक भूमिका :
(A) शिक्षार्थीरु थुके सक्रिय (B) समस्या समाधान करु
(C) बच्चा, दार्शनिक एवं निर्देशक (D) कर्तृत्वमूलक
12. बिथांखि आदब (Project Method) आव फोरेंगिरिनि फोरेंनायनि बिहोमाया जाबाय -
(A) फरायसाफोरनिखुइ सांग्रांसिन (B) जेंना बोस्त्रांग्रा
(C) लोगो, सान्थौगिरि आरो दैदेनगिरि (D) बिगोमागिरि (Authoritative)
12. शिक्षण का प्रकल्प पद्धति में शिक्षक की भूमिका :
(A) विद्यार्थी से भी सक्रिय (B) समस्या समाधान करने वाला
(C) मित्र, दार्शनिक और निर्देशक (D) कर्तृत्वमूलक
12. In project method of teaching, the role of the teacher is _____.
(A) Active than students (B) Problem solver
(C) Friend, Philosopher and Guide (D) Authoritative

13. তলত দিয়া তালিকাৰ পৰা বহিৰ্মুখী ব্যক্তিত্বৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ বাচি উলিওৱা :

- (a) সামাজিকভাৱে বেছি সক্ৰিয় আৰু তৎপৰ।
- (b) সদায় চিন্তামগ্ন অৱস্থাত পোৱা যায়।
- (c) দলগত ক্ৰিয়াতকৈ আত্মক্ৰিয়াতহে বেছি গুৰুত্ব দিয়ে।
- (d) নমনীয় দৃষ্টিভংগী আৰু বন্ধুত্বসুলভ প্ৰকৃতিৰ।
- (e) আবেগিক সমস্যাৰপৰা মুক্ত।

শুদ্ধ বিকল্পটো বাচি উলিওৱা :

(A) কেৱল (b) আৰু (c)	(B) কেৱল (a), (c) আৰু (e)
(C) কেৱল (a), (d) আৰু (e)	(D) কেৱল (a), (c), (d) আৰু (e)

13. নীচৰ দেওয়া তালিকা থেকে बहिर्मुखी व्यक्तित्वের বৈশিষ্ট্যগুলি বেৰ কৰ :

- (a) সামাজিকভাৱে বেশি সক্ৰিয় এবং সংবেদনশীল।
- (b) সৰ্বদা চিন্তামগ্ন অৱস্থাত থাকে।
- (c) দলগত ক্ৰিয়াৰ থেকে আত্মক্ৰিয়াতে বেশি গুৰুত্ব দেওয়া।
- (d) নমনীয় দৃষ্টিভঙ্গি এবং বন্ধুত্বসুলভ প্ৰকৃতি।
- (e) আবেগিক সমস্যা থেকে মুক্ত।

শুদ্ধ উত্তৰগুলি লেখ :

(A) কেবল (b) এবং (c)	(B) কেবল (a), (c) এবং (e)
(C) কেবল (a), (d) এবং (e)	(D) কেবল (a), (c), (d) এবং (e)

13. গাহায়াব হোनाय फारिलाइनिफ्राय सासे Extrovert personality नि आखुथाइखौ सायख' :

- (a) Socially very active and sensitive.
- (b) Always found busy in thinking.
- (c) Emphasis on individual work rather than group work.
- (d) Flexible outlook and friendly in nature.
- (e) Free from emotional problems.

थार फिनखौ सायख' -

(A) (b) आरु (c) आल'	(B) (a), (c) आरु (e) आल'
(C) (a), (d) आरु (e) आल'	(D) (a), (c), (d) आरु (e) आल'

13. निम्नलिखित सूची से बहिर्मुखी व्यक्तित्व का विशेषता समूह को चुन लीजिएगा :

- (a) सामाजिक रूप से अधिक सक्रिय और संवेदी।
- (b) हमेशा चिन्तामग्न अवस्था में रहता है।
- (c) सामूहिक क्रिया से भी आत्मक्रिया में अधिक गुरुत्व देता है।
- (d) नमनीय दृष्टिभंगी और मैत्रिपूर्ण प्रकृति का।
- (e) आवेगिक समस्या से मुक्त होकर रहता है।

शुद्ध विकल्प को चुनिएगा :

(A) मात्र (b) और (c)	(B) मात्र (a), (c) और (e)
(C) मात्र (a), (d) और (e)	(D) मात्र (a), (c), (d) और (e)

13. Identify the characteristics of an extrovert personality from the list given below :

- (a) Socially very active and sensitive.
- (b) Always found busy in thinking.
- (c) Emphasis on individual work rather than group work.
- (d) Flexible outlook and friendly in nature.
- (e) Free from emotional problems.

Choose the **correct** option :

- (A) (b) and (c) only
- (B) (a), (c) and (e) only
- (C) (a), (d) and (e) only
- (D) (a), (c), (d) and (e) only

14. মনোবিজ্ঞানৰ মতবাদসমূহ আৰু সেইবোৰৰ সমৰ্থক সকলৰ তালিকা তলত দিয়া হৈছে :

মনোবিজ্ঞানৰ মতবাদসমূহ

সমৰ্থক সকল

(a) আচৰণবাদ	(i) ভায়গটস্কী
(b) মনোবিশ্লেষণ	(ii) স্কীনাৰ
(c) সামগ্ৰিকতাবাদ	(iii) ফ্ৰয়ড
(d) গঠনবাদ বা ৰচনাত্মকবাদ	(iv) ৱেইলথৈইমাৰ

শুদ্ধ মিলটো বাচি উলিওৱা।

(A) (a) - (i), (b) - (ii), (c) - (iii), (d) - (iv)	(B) (a) - (ii), (b) - (iii), (c) - (iv), (d) - (i)
(C) (a) - (iv), (b) - (ii), (c) - (i), (d) - (iii)	(D) (a) - (ii), (b) - (iii), (c) - (i), (d) - (iv)

14. মনোবিজ্ঞানৰ মতবাদসমূহ এবং তাৰে সমৰ্থকৰ তালিকা নিচে দেওয়া হয়েছে।

মনোবিজ্ঞানৰ মতবাদসমূহ

সমৰ্থক

(a) আচৰণবাদ	(i) ভায়গটস্কী
(b) মনোবিশ্লেষণ	(ii) স্কীনাৰ
(c) সামগ্ৰিকতাবাদ	(iii) ফ্ৰয়ড
(d) গঠনবাদ বা ৰচনাত্মকবাদ	(iv) ওয়াৰথৈইমাৰ

শুদ্ধ মিলগুলি বেৰ কৰ :

(A) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)	(B) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(iv), (d)-(i)
(C) (a)-(iv), (b)-(ii), (c)-(i), (d)-(iii)	(D) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(iv)

14. गोसो बिगियाननि मतबादफोर आरो बेफोरखौ गनायथि होग्राफोरनि फारिलाइखौ गाहायाव होनाय जाबाय -

गोसो बिगियाननि मतबादफोर

गनायथि होग्राफोर

(a) हुदाबाद (Behaviourism)	(i) भाइगटस्की
(b) गोसो बिजिरथि (Psychoanalysis)	(ii) स्कीनार
(c) सोरगिदिडारिबाद (Gestaltism)	(iii) फ्रयाड
(d) दाथायारि बाद (Constructivism)	(iv) वेरथैइमार

थार गोरोबलायनायखौ सायख -

(A) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)	(B) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(iv), (d)-(i)
(C) (a)-(iv), (b)-(ii), (c)-(i), (d)-(iii)	(D) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(iv)

14. मनोविज्ञान के मतवाद समूह और इनके समर्थकों की सूची नीचे दी गयी है :

मनोविज्ञान का मतवाद	समर्थकों का नाम
(a) आचरणवाद	(i) भयग 'टस्की
(b) मनोविश्लेषण	(ii) स्कीनर
(c) सामग्रिकतावाद	(iii) फ्रायड
(d) रचनात्मकवाद	(iv) वेइरथेइमार

शुद्ध मेल को चुनिएगा :

(A) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)	(B) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(iv), (d)-(i)
(C) (a)-(iv), (b)-(ii), (c)-(i), (d)-(iii)	(D) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(iv)

14. Schools of Psychology and their supporters are listed below :

Schools of Psychology	Supporters
(a) Behaviourism	(i) Vygotsky
(b) Psychoanalysis	(ii) Skinner
(c) Gestaltism	(iii) Freud
(d) Constructivism	(iv) Wertheimer

Find the correct match :

(A) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)	(B) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(iv), (d)-(i)
(C) (a)-(iv), (b)-(ii), (c)-(i), (d)-(iii)	(D) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(iv)

15. শিক্ষণৰ সক্ৰিয়োত্তৰ স্তৰত তলৰ কোনটো কাৰ্য কৰা নহয় ?

(A) প্রকৃত আচৰণমূলক পৰিৱৰ্তনৰ ব্যাখ্যা কৰণ	(B) উপযুক্ত মূল্যায়নৰ কৌশল আৰু নিৰ্বাচন
(C) শিক্ষণৰ কৌশল আৰু পছন্দৰ পৰিৱৰ্তন	(D) শৈক্ষিক উদ্দেশ্যৰ নিৰ্ধাৰণ

15. শিক্ষণেৰ সক্ৰিয়োত্তৰ স্তৰে নিচের কোনটি কার্যকর নয় ?

(A) প্রকৃত আচৰণমূলক পৰিৱৰ্তনৰ ব্যাখ্যা কৰণ	(B) উপযুক্ত মূল্যায়নৰ কৌশল নিৰ্বাচন
(C) শিক্ষণেৰ কৌশল এবং পছন্দৰ পৰিৱৰ্তন	(D) শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য নিৰ্ধাৰণ

15. फोरेंनायाव सांग्रांथि खालामनाय बिथिडाव गाहायनि बबे खामानिखौ मावनाय जाया -

(A) थार आखुथाइयारि सोलायनायखौ बेखेवथिनाय	(B) आरजाथाव सुमोन्थाइ आदब सायखनाय
(C) फोरेंनायनि आदब आरो खान्थिखौ सोलायनाय	(D) सोलोंथाइयारि थांखिखौ सायखनाय

15. शिक्षण को सक्रियेत्तर स्तर में निम्नलिखित कौन-सा कार्य नहीं किया जाता ?

(A) प्रकृत आचरणमूलक परिवर्तन का व्याख्याकरण	(B) उपयुक्त मूल्यांकन का कौशल निर्वचन
(C) शिक्षण का कौशल और पंथ का परिवर्तन	(D) शैक्षिक उद्देश्य का निर्धारण

15. Which of the following is not carried out in Post-Active Phase of Teaching ?

(A) Defining the real behavioural change
(B) Selection of appropriate evaluation techniques
(C) Changing the techniques and strategies of teaching
(D) Setting of educational objectives

16. মাচুল'ৰ অভিৰোচনৰ তত্ত্বমতে, তলত দিয়াবোৰৰ ভিতৰত “প্ৰয়োজন” সমূহৰ শুদ্ধ ক্ৰম কোনটো ?
- (A) নিৰাপত্তাজনিত প্ৰয়োজন → মৰম আৰু স্নেহজনিত প্ৰয়োজন → জৈৱিকতাজনিত প্ৰয়োজন → সন্মানজনিত প্ৰয়োজন → আত্মবিকাশজনিত প্ৰয়োজন
- (B) জৈৱিকতাজনিত প্ৰয়োজন → নিৰাপত্তাজনিত প্ৰয়োজন → মৰম আৰু স্নেহজনিত প্ৰয়োজন → সন্মানজনিত প্ৰয়োজন → আত্মবিকাশজনিত প্ৰয়োজন
- (C) জৈৱিকতাজনিত প্ৰয়োজন → মৰম আৰু স্নেহজনিত প্ৰয়োজন → নিৰাপত্তাজনিত প্ৰয়োজন → আত্মবিকাশজনিত প্ৰয়োজন → সন্মানজনিত প্ৰয়োজন
- (D) মৰম আৰু স্নেহজনিত প্ৰয়োজন → নিৰাপত্তাজনিত প্ৰয়োজন → সন্মানজনিত প্ৰয়োজন → জৈৱিকতাজনিত প্ৰয়োজন → আত্মবিকাশজনিত প্ৰয়োজন
16. মাসলজের প্ৰেৰণার তত্ত্ব মতে, নিচের দেওয়া ‘প্ৰয়োজন’ সমূহের শুদ্ধ ক্ৰম কোনটি ?
- (A) নিৰাপত্তাজনিত প্ৰয়োজন → ভালবাসা এবং স্নেহজনিত প্ৰয়োজন → জৈৱিকতাজনিত প্ৰয়োজন → সন্মানজনিত প্ৰয়োজন → আত্মবিকাশজনিত প্ৰয়োজন
- (B) জৈৱিকতাজনিত প্ৰয়োজন → নিৰাপত্তাজনিত প্ৰয়োজন → ভালবাসা এবং স্নেহজনিত প্ৰয়োজন → সন্মানজনিত প্ৰয়োজন → আত্মবিকাশজনিত প্ৰয়োজন
- (C) জৈৱিকতাজনিত প্ৰয়োজন → ভালবাসা এবং স্নেহজনিত প্ৰয়োজন → নিৰাপত্তাজনিত প্ৰয়োজন → আত্মবিকাশজনিত প্ৰয়োজন → সন্মানজনিত প্ৰয়োজন
- (D) ভালবাসা এবং স্নেহজনিত প্ৰয়োজন → নিৰাপত্তাজনিত প্ৰয়োজন → সন্মানজনিত প্ৰয়োজন → জৈৱিকতাজনিত প্ৰয়োজন → আত্মবিকাশজনিত প্ৰয়োজন
16. Maslow নি theory of motivation বাদিয়ৈ গাহায়নি বৰে “needs” নি থাৰ ফাৰি –
- (A) Safety needs → Love and belongingness needs → Physiological needs → Esteem needs → Self-actualization needs
- (B) Physiological needs → Safety needs → Love and belongingness needs → Esteem needs → Self-actualization needs
- (C) Physiological needs → Love and belongingness needs → Safety needs → Self-actualization needs → Esteem needs
- (D) Love and belongingness needs → Safety needs → Esteem needs → Physiological needs → Self-actualization needs
16. मैसलो अभिप्रेरण तत्त्व के अनुसार, नीचे दिए गए ‘प्रयोजन’ समूह का शुद्ध क्रम कौन-सा है ?
- (A) सुरक्षात्मक प्रयोजन → प्यार और स्नेहात्मक प्रयोजन → जैविकतात्मक प्रयोजन → सम्मानजनक प्रयोजन → आत्मविकासात्मक प्रयोजन
- (B) जैविकतात्मक प्रयोजन → सुरक्षात्मक प्रयोजन → प्यार और स्नेहात्मक प्रयोजन → सम्मानजनक प्रयोजन → आत्मविकासात्मक प्रयोजन
- (C) जैविकतात्मक प्रयोजन → प्यार और स्नेहात्मक प्रयोजन → सुरक्षात्मक प्रयोजन → आत्मविकासात्मक प्रयोजन → सम्मानजनक प्रयोजन
- (D) प्यार और स्नेहात्मक प्रयोजन → सुरक्षात्मक प्रयोजन → सम्मानजनक प्रयोजन → जैविकतात्मक प्रयोजन → आत्मविकासात्मक प्रयोजन

16. Which of the following is **correct** sequence of “needs” according to Maslow’s theory of motivation ?
- (A) Safety needs → Love and belongingness needs → Physiological needs → Esteem needs → Self-actualization needs
 - (B) Physiological needs → Safety needs → Love and belongingness needs → Esteem needs → Self-actualization needs
 - (C) Physiological needs → Love and belongingness needs → Safety needs → Self-actualization needs → Esteem needs
 - (D) Love and belongingness needs → Safety needs → Esteem needs → Physiological needs → Self-actualization needs
-

17. যেতিয়া কোনো এক সমস্যাৰ এটাতকৈ বেছি সম্ভাৱ্য সমাধান থাকে, আৰু তেনেধৰনৰ সমস্যাৰ সম্ভাৱ্য সমাধান সৃষ্টি কৰিব পৰা চিন্তনক কি নামেৰে জনা যায় ?

- (A) অভিসাৰী চিন্তন
- (B) অপসাৰী চিন্তন
- (C) প্ৰতিফলক চিন্তন
- (D) সমালোচনাত্মক (critical) চিন্তন

17. যখন কোনো এক সমস্যাৰ একটিকৈ বেছি সম্ভাৱ্য সমাধান থাকে, এবং সেই ধৰনেৰে সমস্যা সম্ভাৱ্য সমাধান সৃষ্টি করতে পাৰা চিন্তনকে পৰিচিত কৰা হ'ব :

- (A) অভিসাৰী চিন্তন
- (B) অপসাৰী চিন্তন
- (C) প্ৰতিফলক চিন্তন
- (D) সমালোচনাত্মক (critical) চিন্তন

17. জেল্লা ববেৰা মোনসে জেনাখৌ বোস্ৰানো মোনসেনিফ্ৰয় বাঁসিন রাহা থায়ো আরো বেবাदि जेना बोस्त्रानो हाथाव सान्नाय सोमजिख्त्रानाय मावख्त्रान्थिख्त्रौ मा मुंजो मिथिनाय जायो :

- (A) Convergent Thinking
- (B) Divergent Thinking
- (C) Reflective Thinking
- (D) Critical Thinking

17. जब कोई एक समस्या का एक से अधिक संभाव्य समाधान रहते हैं, और ऐसे ही समस्या का समाधान सृष्टि करने वाला चिंतन को किस नाम से जानता है ?

- (A) अभिसारी चिंतन
- (B) अपसारी चिंतन
- (C) प्रतिफलक चिंतन
- (D) समालोचनात्मक चिंतन

17. When a problem has more than one probable solution, and the thinking process which create those probable solution for the problem is called :

- (A) Convergent Thinking
 - (B) Divergent Thinking
 - (C) Reflective Thinking
 - (D) Critical Thinking
-

18. শিকনৰ কোনটো তত্ত্বই ছাত্র-ছাত্রীক কেবল নিৰব শ্রোতা হোৱাৰ পৰিৱৰ্তে জ্ঞানৰ আৱিষ্কাৰৰ বাবে সক্ৰিয় কৰাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়ে ?
- (A) উদ্দীপক প্ৰতিক্ৰিয়াৰ তত্ত্ব (B) অনুবন্ধনবাদ তত্ত্ব
- (C) গেষ্টাল্ট তত্ত্ব বা সামগ্ৰিকতাবাদ (D) ৰচনাঅকবাদ
18. শিক্ষণেৰ কোন তত্ত্বটি ছাত্র-ছাত্রীদেৰ কেবল নিৰব শ্রোতা হওয়াৰ পৰিবৰ্তে জ্ঞান আৱিষ্কাৰেৰ জন্য সক্ৰিয় কৰাৰ উপৰ গুৰুত্ব দেয় ?
- (A) উদ্দীপক প্ৰতিক্ৰিয়া তত্ত্ব (B) অনুবন্ধনবাদ (conditioning theory) তত্ত্ব
- (C) গেষ্টাল্ট তত্ত্ব বা সামগ্ৰিকতাবাদ (D) ৰচনাঅকবাদ/বা গঠনাঅকবাদ
18. সোলোঁনায়নি বৰে theory আ ফৰায়সাফোৰছৌ সিরি খোনাংগ্ৰাল' জানায়নি সোলায় গিয়ান বুৰখানো থাখয় সাংগ্ৰাং খালামনায়নি সায়াব গোনাংথি হোয়ো -
- (A) Stimulus Response Theory (B) Conditioning Theory
- (C) Gestalt Theory (D) Constructivist Theory
18. शिक्षा प्राप्ति का कौन-सा तत्त्व के द्वारा छात्र-छাত্রाओं को केवल निरव श्रोता होने के बदले ज्ञान का आविष्कार के लिए सक्रिय करने पर महत्त्व प्रदान करता है ?
- (A) उद्दीपक प्रतिक्रिया का तत्त्व (B) अनुबन्धनवाद तत्त्व
- (C) गेष्टाल या सामग्रिकतावाद (D) रचनात्मकतावाद
18. Which theory of learning emphasise on making the student active for the discovery of knowledge in place of becoming a passive listener only ?
- (A) Stimulus Response Theory (B) Conditioning Theory
- (C) Gestalt Theory (D) Constructivist Theory
-
19. মানসিকভাৱে স্বাস্থ্যবান শিক্ষকসকলে তলৰ কোনকেইটা বৈশিষ্ট্য প্ৰদৰ্শন কৰে ?
- (a) তেওঁলোকে নিজৰ কেৱল সবলতা সম্পৰ্কে ভালদৰে জানে ।
- (b) তেওঁলোকে আনৰ কেৱল দুৰ্বলতা সম্পৰ্কে ভালদৰে জানে ।
- (c) তেওঁলোকে নিজৰ ভুলবোৰ শুধৰুৱাৰ উপায় উলিয়াই লয় ।
- (d) নিজৰ কৰ্মকলৈ তেওঁলোক সন্তুষ্ট ।
- (e) তেওঁলোকে অকৃতকাৰ্য্যতাক অতি সহজে গ্ৰহণ কৰিব পাৰে ।
- শুদ্ধ বিকল্পটো বাচি উলিওৱা :
- (A) (a), (c), (d) আৰু (e) (B) (a) আৰু (b)
- (C) (c), (d) আৰু (e) (D) (a), (c) আৰু (d)

19. মানসিকভাবে স্বাস্থ্যবান শিক্ষকরা নীচের কোন বৈশিষ্ট্যগুলির প্রদর্শন করে ?

- (a) তাহারা কেবল নিজের সবলতা সম্পর্কে ভালোভাবে জানে।
- (b) তাহারা কেবল অন্যের দুর্বলতা সম্পর্কে ভালোভাবে জানে।
- (c) তাহারা নিজের ত্রুটিগুলি শুধরানোর উপায় বের করে।
- (d) নিজের কাজে তাহারা সন্তুষ্ট।
- (e) তাহারা অকৃতকার্যতাকে অতি সহজে গ্রহণ করতে পারে।

শুদ্ধ উত্তরগুলি লেখ :

(A) (a), (c), (d) এবং (e)	(B) (a) এবং (b)
(C) (c), (d) এবং (e)	(D) (a), (c) এবং (d)

19. सावस्त्रियारि आरो गोसोआरि गोख्रों फोरोंगिरिफोरनियाव गाहायनि बबे आयुथाइफोरखै नुनो मोनो –

- (a) बिसोरो गावसोरनि गोहोखौल 'मोजाडै मिथियो
- (b) बिसोरो गुबुननि लोरबांथिखौल 'मोजाडै मिथियो
- (c) बिसोरो गावसोरनि गोरोन्थिखौ सुद्रायनो राहा नागिरना लायो
- (d) बिसोरो गावसोरनि खामानिखौ लानानै गोजोन्नाय मोनो
- (e) बिसोरो फैमाल जानायखै गोरलैयै नाजावना लायो

थार फिनखौ सायख' –

(A) (a), (c), (d) आरो (e)	(B) (a) आरो (b)
(C) (c), (d) आरो (e)	(D) (a), (c) आरो (d)

19. मानसिक रूप से स्वास्थ्यवान शिक्षकगण निम्नलिखित किन वैशिष्ट्य को प्रदर्शित करते हैं ?

- (a) इन्होंने अपने को मात्र मनोबल को भलिभाँति जानते हैं।
- (b) इन्होंने दूसरों के केवल दुर्बलता को भलिभाँति जानते हैं।
- (c) इन्होंने अपनी गलती को सुधारने के लिए उपाय खोज लेते हैं।
- (d) अपने कर्म को लेकर सन्तुष्ट रहते हैं।
- (e) इन्होंने अपना विफलता को सहज रूप से ग्रहण कर लेते हैं।

शुद्ध उत्तर को चुनिएगा :

(A) (a), (c), (d) और (e)	(B) (a) और (b)
(C) (c), (d) और (e)	(D) (a), (c) और (d)

19. Which of the following characteristics are exhibited by mentally healthy teachers ?

- (a) They know well about their strengths only.
- (b) They know well about others' weaknesses only.
- (c) They find means of correcting their own mistakes.
- (d) They are satisfied with their job.
- (e) They accept failure very easily.

Choose the correct option :

(A) (a), (c), (d) and (e)	(B) (a) and (b)
(C) (c), (d) and (e)	(D) (a), (c) and (d)

20. সৃজনশীলতাৰ 'স্তৰতত্ত্ব' কোনে বিকাশ কৰিছিল ?
 (A) টেইলৰ (B) ড্ৰিভাৰ (C) ক্ৰ (D) ব্ৰুচ
20. সৃজনশীলতাৰ 'স্তৰতত্ত্ব' কে বিকাশ বা সৃষ্টি কৰেছিল ?
 (A) টেইলৰ (B) ড্ৰিভাৰ (C) ক্ৰ (D) ব্ৰুচ
20. Creativity নি Level theory খ্ৰী সোৱ দাৰগাখাংহোঁদোঁমোন –
 (A) Taylor (B) Drever (C) Crow (D) Bruce
20. 'সৃজনাৰ্থকতা' স্তৰ তত্ত্ব কা বিকাশ কিসনে কিয়া থা ?
 (A) টেইলৰ (B) ড্ৰিভাৰ (C) ক্ৰ (D) ব্ৰুচ
20. Who developed the level theory of creativity ?
 (A) Taylor (B) Drever (C) Crow (D) Bruce

21. মনোনাটক (Psychodrama) হৈছে :
 (A) এটা ব্যক্তিত্বৰ তত্ত্বৰ নাম (B) ব্যক্তিত্বৰ ওপৰত থকা এখন কিতাপৰ নাম
 (C) এক প্ৰকাৰৰ চাইক'থেৰাপী (D) এবিধ ব্যক্তিত্বৰ সংলক্ষণ
21. মনোনাটক (Psychodrama) হৈছে :
 (A) একটা ব্যক্তিত্ব তত্ত্বৰ নাম (B) ব্যক্তিত্বৰ উপৰে লেখা একটা গ্ৰন্থৰ নাম
 (C) এক প্ৰকাৰ সাইকোথেৰাপি (D) এক ধৰনেৰ ব্যক্তিত্বৰ সংলক্ষণ
21. Psychodrama যা জাৰায় _____.
 (A) personality theory নি মনসে মুঁ (B) personality গোনাঁ গাংসে বিজাৰনি মুঁ
 (C) psychotherapy নি মনসে মৰ (D) ৰোখেমসে personality নি আৰু
21. মনোনাটক (Psychodrama) হৈ :
 (A) এক ব্যক্তিত্ব কে তত্ত্ব কা নাম। (B) ব্যক্তিত্ব কে ঊপৰ মঁ ৰহনেবালা এক কিতাৰ কা নাম।
 (C) এক প্ৰকাৰ কা সাইকোথেৰাপী। (D) এক প্ৰকাৰ ব্যক্তিত্ব কা সংলগ্ন।
21. Psychodrama is _____.
 (A) name of a personality theory (B) name of a book on personality
 (C) a form of psychotherapy (D) a personality trait

22. শ্ৰেণীকোঠাত শিক্ষকে পাঠদান ফলপ্ৰসূভাৱে সম্পাদন কৰিবলৈ ছাত্ৰছাত্ৰীৰ প্ৰাৰম্ভিক মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰিব লাগে। এই ক্ষেত্ৰত শিকনৰ কোনটো নীতি প্ৰয়োগ হৈছে ?
 (A) প্ৰস্তুতিৰ নীতি (B) অনুশীলনৰ নীতি
 (C) ফলাফলৰ নীতি (D) উদ্দীপকৰ প্ৰাৱল্যৰ নীতি

22. শ্রেণীকক্ষে, শিক্ষককে পাঠদান ফলপ্রসূভাবে সম্পাদন করার জন্য ছাত্রছাত্রীর প্রারম্ভিক মনোযোগ আকর্ষণ করতে হবে। এই ক্ষেত্রে শিক্ষকের কোন নীতিটি প্রয়োগ হয়েছে ?
- (A) প্রস্তুতির নীতি (B) অনুশীলন নীতি
(C) ফলাফল নীতি (D) উদ্দীপকের প্রাবল্য নীতি
22. গংসে থাখো খুথায়াব গোহোম গোনাং ফরা ফোরোঁনো থাখায় ফোরোঁগিরিয়া ফরায়সাফোরখৌ গোসো গুদুং খলামগোনো গোনাং জায়ো। বে বিথিডাং ববে সোলোঁনায়নি খ্রান্থিখৌ বাহায়নায় জায়ো –
- (A) Law of readiness (B) Law of exercise
(C) Law of effect (D) Law of intensity of stimulus
22. कक्षा में शिक्षक पाठदान सफलतापूर्वक सम्पादन करने के लिए छात्र/छात्राओं को प्रारम्भिक ध्यानाकर्षित करना चाहिए। इस क्षेत्र में शिक्षा प्राप्ति के लिए कौन-सी नीति प्रयोग की जाती है ?
- (A) तैयारी की नीति (B) अनुशीलन की नीति
(C) परिणाम की नीति (D) उद्दीपक का प्राबल्य की नीति
22. In a classroom, teacher should gain preliminary attention of students to impart a lesson effectively. In this case, which of the laws of learning is applied ?
- (A) Law of readiness (B) Law of exercise
(C) Law of effect (D) Law of intensity of stimulus
-
23. শিক্ষণৰ বক্তৃতা প্ৰদান পদ্ধতি :
- (A) শিক্ষক কেন্দ্ৰিক (B) ছাত্র-ছাত্রী কেন্দ্ৰিক
(C) মনোবিজ্ঞান ভিত্তিক (D) পরিবেশ কেন্দ্ৰিক
23. শিক্ষণের বক্তৃতা প্ৰদান পদ্ধতি :
- (A) শিক্ষক কেন্দ্ৰিক (B) ছাত্র-ছাত্রী কেন্দ্ৰিক
(C) মনোবিজ্ঞান ভিত্তিক (D) পরিবেশ কেন্দ্ৰিক
23. बिबुंथि आदब (Lecture method) फोरोंनाया जाबाय मोनसे –
- (A) फोरोंगिरिखौल ' मिरू खालामनाय (Teacher centric)
(B) फरयसाफोरखौल ' मिरू खालामनाय (Student centric)
(C) गोंसो बिगियानखौल ' बिथा खालामनाय (Psychological based)
(D) आबहावाखौल ' मिरू खालामनाय (Environment centric)
23. शिक्षण की व्याख्या प्रदान पद्धति :
- (A) शिक्षक केन्द्रिक (B) छात्र/छात्रा केन्द्रिक
(C) मनोविज्ञान प्रक्रिया (D) परिवेश केन्द्रिक
23. Lecture method of teaching is :
- (A) Teacher centric (B) Student centric
(C) Psychological based (D) Environment centric
-

24. এজন নেতা হিচাপে শিক্ষকজনে :

- (A) সকলোৰে ওপৰত ক্ষমতা আৰু আধিপত্য বিস্তাৰ কৰিব লাগে
- (B) কৰ্তৃত্বশালী হ'ব লাগে
- (C) একনায়কত্ববাদ পাব লাগে
- (D) গতিশীল হ'ব লাগে

24. একজন নেতা হিচাবে শিক্ষকৰ ভূমিকা :

- (A) সকলোৰে প্ৰতি ক্ষমতা এবং আধিপত্য বিস্তাৰ কৰতে হবে
- (B) কৰ্তৃত্বশালী হতে হবে
- (C) একনায়কত্ববাদ হতে হবে
- (D) গতিশীল হতে হবে

24. सासे दैदेनगिरि महर्षे फोरोंगिरिया -

- (A) गासैनोबो गोहो आरो देरसिन गोहोखौ रानसारना होनांगौ
- (B) खुंथाइगिरि जानो नांगौ
- (C) गावल' गोहोखौ लानो नांगौ
- (D) खारथाइगोनां जानो नांगौ

24. एक नेता के रूप में शिक्षक का _____ ।

- (A) सबके ऊपर क्षमता और आधिपत्य विस्तार करना चाहिए
- (B) कर्तृत्वशाली होना चाहिए
- (C) एकनायकत्ववादी होना चाहिए
- (D) गतिशील होना चाहिए

24. As a leader the teacher must try to :

- (A) attain power and supremacy over others
- (B) be authoritative
- (C) attain dictatorship
- (D) be dynamic

25. অনুশীলনৰ নীতিয়ে গুৰুত্ব দিয়ে :

- (A) ফলপ্ৰসূ শিকনৰ অবিৰত অভ্যাসৰ
- (B) শিক্ষাৰ্থীৰ নতুন শিকনৰ প্ৰতি আগ্ৰহ সৃষ্টি কৰাত
- (C) যিমানদূৰ পাৰি বিফলতা পৰিহাৰ কৰাত
- (D) শিক্ষাৰ্থীৰ কৌতূহল বৃদ্ধিত

25. অনুশীলন নীতি গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে :

- (A) ফলপ্ৰসূ শিক্ষণৰ অবিৰাম অভ্যাসৰ ওপৰ
- (B) শিক্ষাৰ্থীৰ নতুন শিক্ষণৰ প্ৰতি আগ্ৰহ সৃষ্টি কৰাৰ ওপৰ
- (C) যতদূৰ সম্ভৱ বিফলতা পৰিহাৰ কৰাৰ ওপৰ
- (D) শিক্ষাৰ্থীৰ কৌতূহল বৃদ্ধি কৰাৰ ওপৰ

25. Law of Exercise आ गोर्नाथि होयो –

- (A) फिथाइ गोर्ना सोल्लोर्नायनि सर्सायाव (B) फरायसाया गोर्दान बिथिं सोल्लोर्नायनि फार्से गोसो जाहोर्नायाव
(C) जेसेबां हायो फैमालखौ जानगारहोर्नायाव (D) सोल्लोर्ग्रानि गोसो जानायखौ बांहोर्नायाव

25. अनुशीलन नीति द्वारा महत्त्व प्रदान करते हैं :

- (A) सफल शिक्षा प्राप्ति का अविरत अभ्यास से। (B) शिक्षार्थी का नया शिक्षा प्राप्ति के प्रति आग्रह सृष्टि करने में।
(C) जहाँ तक हो सके विफलता को परिहार करने में। (D) शिक्षार्थी को जिज्ञासा वृद्धि करने में।

25. The law of exercise emphasises on :

- (A) Constant practice of useful learning (B) Arouse of interest of the pupils towards new learning
(C) Avoiding failure as far as possible (D) Increasing curiosity of the learner

26. पियाजेब विकास तत्तुमते, तलब कोनटो प्रज्ञानात्तक विकास सुबसमूहब शुद्ध पर्यायक्रम ?

- (A) संवेदी संक्षालन पर्याय → प्राक संज्ञात्तक पर्याय → मूर्त संक्रियात्तक पर्याय → विधिव संक्रियात्तक पर्याय
(B) प्राक संज्ञात्तक पर्याय → संवेदी संक्षालन पर्याय → मूर्त संक्रियात्तक पर्याय → विधिव संक्रियात्तक पर्याय
(C) विधिव संक्रियात्तक पर्याय → मूर्त संक्रियात्तक पर्याय → प्राक संज्ञात्तक पर्याय → संवेदी संक्षालन पर्याय
(D) संवेदी संक्षालन पर्याय → प्राक संज्ञात्तक पर्याय → विधिव संक्रियात्तक पर्याय → मूर्त संक्रियात्तक पर्याय

26. पियाजेट विकास तत्तु मते, निचेर कोनटि प्रज्ञानात्तक विकास सुबसमूहब शुद्ध पर्यायक्रम ?

- (A) संवेदी संक्षालन पर्याय → प्राक संज्ञात्तक पर्याय → मूर्त संक्रियात्तक पर्याय → विधिव संक्रियात्तक पर्याय
(B) प्राक संज्ञात्तक पर्याय → संवेदी संक्षालन पर्याय → मूर्त संक्रियात्तक पर्याय → विधिव संक्रियात्तक पर्याय
(C) विधिव संक्रियात्तक पर्याय → मूर्त संक्रियात्तक पर्याय → प्राक संज्ञात्तक पर्याय → संवेदी संक्षालन पर्याय
(D) संवेदी संक्षालन पर्याय → प्राक संज्ञात्तक पर्याय → विधिव संक्रियात्तक पर्याय → मूर्त संक्रियात्तक पर्याय

26. पियाजेटि बुंफोरथि बादिथै गाहायनि बबे थाखो फारिया मेलेमारि दावगानाय नि थार फारि –

- (A) Sensorimotor stage → Preoperational stage → Concrete operational stage → Formal operational stage
(B) Preoperational stage → Sensorimotor stage → Concrete operational stage → Formal operational stage
(C) Formal operational stage → Concrete operational stage → Preoperational stage → Sensorimotor stage
(D) Sensorimotor stage → Preoperational stage → Formal operational stage → Concrete operational stage

26. पियाजे का विकास का तत्व के अनुसार, निम्नलिखित कौन-सा प्रज्ञानात्मक विकास का स्तर समूह शुद्ध पर्यायक्रम है ?

- (A) संवेदी संचालन का पर्याय → प्राक संज्ञात्मक पर्याय → मूर्त संक्रियात्मक पर्याय → विधिव संक्रियात्मक पर्याय
(B) प्राक संज्ञात्मक पर्याय → संवेदी संचालन का पर्याय → मूर्त संक्रियात्मक पर्याय → विधिव संक्रियात्मक पर्याय
(C) विधिव संक्रियात्मक पर्याय → मूर्त संक्रियात्मक पर्याय → प्राक संज्ञात्मक पर्याय → संवेदी संचालन का पर्याय
(D) संवेदी संचालन का पर्याय → प्राक संज्ञात्मक पर्याय → विधिव संक्रियात्मक पर्याय → मूर्त संक्रियात्मक पर्याय

26. According to Piaget theory of development, what is the **correct** sequence of stages of cognitive development?
- (A) Sensorimotor stage → Preoperational stage → Concrete operational stage → Formal operational stage
- (B) Preoperational stage → Sensorimotor stage → Concrete operational stage → Formal operational stage
- (C) Formal operational stage → Concrete operational stage → Preoperational stage → Sensorimotor stage
- (D) Sensorimotor stage → Preoperational stage → Formal operational stage → Concrete operational stage
-

27. শিশু মনোবিজ্ঞানৰ পিতৃ কোন ?

- (A) ষ্টেনলি হল (B) ইভান পেভলভ (C) উল্ফগেং কহলাৰ (D) কাৰ্ট লেবিন

27. শিশু মনোবিজ্ঞানের জনক কে ?

- (A) ষ্টেনলি হল (B) ইভান প্যাভলভ (C) উলফগং কোহলার (D) কাৰ্ট লেবিন

27. खुदिया गोसो ब्रिगियाननि बिफाया सोर :

- (A) स्टेनलि हल (B) इभान पेभलभ (C) उलफर्गे कहलार (D) कार्ट लेविन

27. शिशु मनोविज्ञान का जनक कौन है ?

- (A) स्टेनलि हाल (B) इवान पावलोव (C) उलफगेड कोहलार (D) कर्ट लेविन

27. Who is the father of Child Psychology ?

- (A) Stanley Hall (B) Ivan Pavlov (C) Wolfgang Kohler (D) Kurt Lewin
-

28. শিকনৰ আনুভূতিক ক্ষেত্ৰৰ স্তৰসমূহৰ **শুদ্ধ** ক্ৰমটো কি ?

- (A) গ্রহণ কৰা → প্ৰতিক্ৰিয়া → মূল্য আৰোপ কৰা → সংগঠন → বৈশিষ্ট্যকৰণ
- (B) গ্রহণ কৰা → মূল্য আৰোপ কৰা → সংগঠন → প্ৰতিক্ৰিয়া → বৈশিষ্ট্যকৰণ
- (C) প্ৰতিক্ৰিয়া → গ্রহণ কৰা → মূল্য আৰোপ কৰা → সংগঠন → বৈশিষ্ট্যকৰণ
- (D) মূল্য আৰোপ কৰা → গ্রহণ কৰা → সংগঠন → বৈশিষ্ট্যকৰণ → প্ৰতিক্ৰিয়া

28. শিক্ষণের আনুভূতিক ক্ষেত্ৰের স্তরসমূহ **শুদ্ধ** ক্ৰমে কি ?

- (A) গ্রহণ কৰা → প্ৰতিক্ৰিয়া → মূল্য আৰোপ কৰা → সংগঠন → বৈশিষ্ট্যকৰণ
- (B) গ্রহণ কৰা → মূল্য আৰোপ কৰা → সংগঠন → প্ৰতিক্ৰিয়া → বৈশিষ্ট্যকৰণ
- (C) প্ৰতিক্ৰিয়া → গ্রহণ কৰা → মূল্য আৰোপ কৰা → সংগঠন → বৈশিষ্ট্যকৰণ
- (D) মূল্য আৰোপ কৰা → গ্রহণ কৰা → সংগঠন → বৈশিষ্ট্যকৰণ → প্ৰতিক্ৰিয়া

28. सोलोनायनि गोहोम गोनां आवथानि थाखोफोरनि थार फारिया मा -
- (A) Receiving → Responding → Valuing → Organization → Characterization
 (B) Receiving → Valuing → Organization → Responding → Characterization
 (C) Responding → Receiving → Valuing → Organization → Characterization
 (D) Valuing → Receiving → Organization → Characterization → Responding
28. शिक्षा प्राप्ति का आनुभूतिक क्षेत्र का स्तर समूह का शुद्ध क्रम क्या है ?
- (A) ग्रहण करना → प्रतिक्रिया → मूल्यांकन करना → संगठन → वैशिष्ट्यकरण
 (B) ग्रहण करना → मूल्यांकन करना → संगठन → प्रतिक्रिया → वैशिष्ट्यकरण
 (C) प्रतिक्रिया → ग्रहण करना → मूल्यांकन करना → संगठन → वैशिष्ट्यकरण
 (D) मूल्यांकन करना → ग्रहण करना → संगठन → वैशिष्ट्यकरण → प्रतिक्रिया
28. What is the correct sequence of steps of affective domain of learning ?
- (A) Receiving → Responding → Valuing → Organization → Characterization
 (B) Receiving → Valuing → Organization → Responding → Characterization
 (C) Responding → Receiving → Valuing → Organization → Characterization
 (D) Valuing → Receiving → Organization → Characterization → Responding

29. বুদ্ধিৰ তত্ত্বসমূহ আৰু এই তত্ত্ব আগবঢ়োৱা ব্যক্তিৰ নাম তলত দিয়া হৈছে :

বুদ্ধিৰ তত্ত্বসমূহ	তত্ত্ব আগবঢ়োৱা ব্যক্তি
(a) দ্বি-উপাদান তত্ত্ব	(i) থৰ্নডাইক
(b) বহু উপাদান তত্ত্ব	(ii) স্পিয়েৰমেন
(c) সমূহীয়া উপাদান তত্ত্ব	(iii) থমচন
(d) প্রতিদর্শ সংগ্রহকৰণ তত্ত্ব	(iv) থাৰ্ণষ্টোন

শুদ্ধ মিলটো বাচি উলিওৱা।

(A) (a) - (ii), (b) - (iii), (c) - (i), (d) - (iv) (B) (a) - (i), (b) - (ii), (c) - (iii), (d) - (iv)
 (C) (a) - (iii), (b) - (iv), (c) - (i), (d) - (ii) (D) (a) - (ii), (b) - (i), (c) - (iv), (d) - (iii)

29. বুদ্ধিৰ তত্ত্বসমূহ এবং এই তত্ত্ব উপস্থাপক ব্যক্তিৰ নাম নিচে দেওয়া হল :

বুদ্ধিৰ তত্ত্বসমূহ	তত্ত্ব উপস্থাপক ব্যক্তি
(a) দ্বি-উপাদান তত্ত্ব	(i) থৰ্নডাইক
(b) বহু উপাদান তত্ত্ব	(ii) স্পিয়ারমেন
(c) শ্রেণী বা সমষ্টি উপাদান তত্ত্ব	(iii) থমশন
(d) নমুনা তত্ত্ব	(iv) থাৰ্ণষ্টোন

শুদ্ধ মিলগুলি লেখ :

(A) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(iv) (B) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)
 (C) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(ii) (D) (a)-(ii), (b)-(i), (c)-(iv), (d)-(iii)

29. Theory of Intelligence आरो बेफोरनि दिहुनगिरिफोरखौ गाहायाव होनाय जाबाय -

Theory of Intelligence	Propounders
(a) Two factor theory	(i) Thorndike
(b) Multi factor theory	(ii) Spearman
(c) Group factor theory	(iii) Thomson
(d) Sampling theory	(iv) Thurstone

थार फिनखौ सायख' -

(A) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(iv)	(B) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)
(C) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(ii)	(D) (a)-(ii), (b)-(i), (c)-(iv), (d)-(iii)

29. बुद्धि का तत्त्व समूह और इस तत्त्व को प्रस्तुत करने वाले व्यक्ति के नाम नीचे दिए गए हैं :

बुद्धि का तत्त्व समूह	तत्त्व प्रस्तुत करने वाले व्यक्ति
(a) द्वि-उपादान तत्त्व	(i) थॉर्नडाइक
(b) बहु उपादान तत्त्व	(ii) स्पियरमन
(c) सामूहिक उपादान तत्त्व	(iii) थॉमसन
(d) प्रतिदर्श संग्रहकरण तत्त्व	(iv) थास्टोन

शुद्ध मेल को चुनिण्णा :

(A) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(iv)	(B) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)
(C) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(ii)	(D) (a)-(ii), (b)-(i), (c)-(iv), (d)-(iii)

29. Theory of Intelligence and their Propounders are given below :

Theory of Intelligence	Propounders
(a) Two factor theory	(i) Thorndike
(b) Multi factor theory	(ii) Spearman
(c) Group factor theory	(iii) Thomson
(d) Sampling theory	(iv) Thurstone

Choose the **correct** match :

(A) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(iv)	(B) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)
(C) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(ii)	(D) (a)-(ii), (b)-(i), (c)-(iv), (d)-(iii)

30. तलत दिया कानटो/ कानकेइटा उक्ति शिशु बृद्धि आरु बिकासर फ्रेत्रत शुद्ध ?

- (a) बृद्धि केलर जैरिक आरु दैहिक परिवर्तनक सूचाय ; किन्तु बिकाशे मानसिक, सामाजिक आरु आरोगिक परिवर्तनक बूजाय ।
- (b) बृद्धि श्रुतिर ; किन्तु बिकास एटा धाबावाहिक प्रक्रिया ।
- (c) बिकासर अविहने बृद्धि हव नोराबे ।
- (d) बृद्धि आरु बिकास गोटेई जीवन जुबि है थाके ।

शुद्ध उतरटो बाचि उलिओरा :

- (A) केलर (a) (B) (a) आरु (b) (C) (a), (b) आरु (d) (D) (b) आरु (c)

30. নীচের দেওয়া কোন উক্তিগুলি শিশুর বৃদ্ধি এবং বিকাশের ক্ষেত্রে শুদ্ধ ?
- (a) বৃদ্ধি কেবল জৈবিক এবং দৈহিক পরিবর্তনকে বোঝায়, কিন্তু বিকাশ মানসিক, সামাজিক ও আবেগিক পরিবর্তনকে বোঝায়।
- (b) বৃদ্ধি স্থবির; কিন্তু বিকাশ এক ধারাবাহিক প্রক্রিয়া।
- (c) বিকাশ ছাড়া বৃদ্ধি হতে পারে না।
- (d) বৃদ্ধি ও বিকাশ সমগ্র জীবন ধরে হতে থাকে।

শুদ্ধ উত্তরটি বের কর :

- (A) কেবল (a) (B) (a) এবং (b) (C) (a), (b) এবং (d) (D) (b) এবং (c)

30. গাহায়নি ববে/ববেফোর বুঁথিয়া খুদিয়া জৌগানায় আরো দাবগানায়নি বিথিডাব থার -

- (a) জৌগানায় জৈবারি আরো দেহায়ারি সোলায়নায়খৈল' ফোরমায়ো, নাথায় দাবগানায় গোসোআরি, সমাজারি আরো আবেগারি সোলায়নায়খৈল' ফোরমায়ো
- (b) জৌগানায় থাথিরি গোনাং আরো দাবগানায় সোলিগাসিনো থানায় মাবখান্দি
- (c) জৌগানায় দাবগানায় গৈয়ালাসিনো জানো হায়া
- (d) জৌগানায় আরো দাবগানায় জিউনাই জাগাসিনো থায়ো

থার ফিনখৌ সাযখ' -

- (A) (a) আল' (B) (a) আরো (b) (C) (a), (b) আরো (d) (D) (b) আরো (c)

30. नीचे दिए गए कौन-सा/किन उक्तियाँ शिशु की वृद्धि और विकास के क्षेत्र में शुद्ध है/हैं ?

- (a) वृद्धि से केवल जैविक और दैहिक परिवर्तन से सम्बन्ध रखते हैं, किन्तु विकास से मानसिक, सामाजिक और आवेगिक परिवर्तन को मानते हैं।
- (b) वृद्धि स्थविर किन्तु विकास एक अविराम प्रक्रिया है।
- (c) विकास के बिना वृद्धि नहीं हो सकती।
- (d) वृद्धि और विकास समग्र जीवन भर चलता है।

शुद्ध उत्तर को ढूँढ़ निकालिएगा :

- (A) केवल (a) (B) (a) और (b) (C) (a), (b) और (d) (D) (b) और (c)

30. Which of the following statements on the concept of growth and development of a child is/are correct ?

- (a) Growth refers to only biological and physical changes but development refers to mental, social and emotional changes.
- (b) Growth is static but development is a continuous process.
- (c) Growth can't be taken place without development.
- (d) Growth and development are taken place throughout the life.

Find the correct answer :

- (A) Only (a) (B) (a) and (b) (C) (a), (b) and (d) (D) (b) and (c)

